

Halil Isaković*)

ODREĐIVANJE DRŽAVNE GRANICE

1. DEFINICIJA DRŽAVNE GRANICE

Državna granica je neprekidna linija do koje se prostire suverenitet određene države ili granice. Određuje se u saglasnosti s pograničnim državama i međunarodnim sporazumima. Državne granice neke države mogu biti priznate: konačno, kad je određena takozvana vječita granica: privremeno kada postoji pravno saznanje ili država koja je učinila takvo priznanje zadržava sebi pravo da u pogodnom momentu postavi pitanje pravilnosti te granice i faktički kad se prećutno priznaje to stanje a ne priznaje njegov pravni osnov.

2. PROTEZANJE GRANIČNE LINIJE

Državna granica se može protezati: kopnom, jezerom rijekom, morem i vazduhom.

Državna granica na kopnu predstavlja neprekidnu liniju koja razdvaja teritoriju jedne od teritorije druge države.

Utvrđivanje granične linije i njeno fiksiranje razvijalo se prema različitim kriterijama. Osnovni su: etnički, ekonomski, saobraćajni, istorijski i vojni. Po međunarodnom pravu granice mogu biti prirodne i vještačke. Prirodne idu planinskim vjencima, grebenima i drugim izrazitim oblicima reljefa kao što su: bila, klisure, rijeke, jezera, morske obale itd.

Njihovo povlačenje često je uslovljeno vojnim razlozima i prednostima državne bezbjednosti tako da se pri određivanju državne granice kriju najčešće vojni razlozi.

Kod planinskih lanaca i vijenaca granica se povlači obično ivicom najviših vrhova i vododjelnica. Vještačka (geometrijska i ugovorena) državna granica se povlači bez jačeg oslonca na izrazite oblike reljefa i zemljišne objekte te može prolaziti velikim nizijama i pustinjama, siječe planinske lance, rijeke i riječne slivove ili se proteže po meridijanima ili paraleli, sve zavisi kako se dotične države međusobno dogovore i kako diktiraju drugi uslovi.

Rijetko koja država ima prirodnu granicu one su obično kombinacija sa vještačkim granicama. Rijeke koje mijenjaju korito čine vještačku granicu.

Sa vojnog gledišta kopnena granična linija (prirodna granica)

*) Halil Isaković, geod. inž., ul. Muhameda Džudže br. 20 Sarajevo

sa izvjesnim pojasom zemljišta po dubini, ima strategijsku vrijednost jer se tu raspoređuju određene snage kopnene vojske za zaštitu i po potrebi za zatvaranje granice, radi preduzimanja defanzivnih ili ofanzivnih mjera.

Državna granica može biti zatvorena ili otvorena. Zatvara se načelno u toku ratnih priprema, ratne zategnutosti ili stroge neutralnosti. Pod otvorenom granicom ne podrazumjeva se slobodno kretanje već prelaz na određenim graničnim prelazima, u svako doba i određeno vrijeme.

Državna granica na jezeru povlači se sporazumom između susjednih država, najčešće sredinom jezera.

Državna granica na rijeci, ako je rijeka plovna onda granica ide sredinom matice rijeke bez obzira kuda matica ide, da li bliže jednoj ili bliže drugoj obali. Ako rijeka nije plovna onda se granica postavlja sredinom toka rijeke. Ako na rijeci ima, most pravilo je da se granica postavlja na sredini mosta, bez obzira na kretanje matice, ako na rijeci ima više mostova onda se praktikuje da jedan most drži jedna a drugi druga država, radi lakšeg održavanja cijelog mosta.

Državna granica u vazduhu je zemljišna vertikalna ravan koja stoji upravno na graničnu liniju na kopnu, moru i jezeru. Potreba za njenim određivanjem je posljedica razvoja avijacije, raketne tehnike kao i drugih vrsta letilica. U međunarodnom pravu postoji više mišljenja o visini vazdušnog stuba nad kojim se prostire državni suverenitet. Po jednim državni suverenitet vazduha ide u beskonačnost po drugim do 50 km, po trećim 300 km, po četvrtim 800 km. visine, a peti kažu da je to vazdušni prostor sve dotle dokle djeluje sila zemljišne težine iznad prostora suverene države.

Pitanje visine vazdušnog prostora iznad određene države još do danas nije regulisano međunarodnim pravom i još uvijek se diskutuje u okviru OUN.

Državna granica na moru je linija koja se proteže duž spoljnje ivice teritorijalnog mora obalne države. Označava se ugovorom susjednih država u kojem se detaljno opisuje državna linija na moru i karte sa ucrtanim graničnim linijama i markantnim tačkama. Širinu graničnog pojasa na moru određuje svaka država svojim internim propisima i on se obično kreće od 3-12 M (milja).

Pored kopnene, vazdušne i vodene teritorije svaka država, po međunarodnom pravu, može imati i podzemnu teritoriju. Obzirom na teoriju o državnoj teritoriji kao trodimenzionalnom prostoru granica se po kopnenoj i vodenoj graničnoj liniji proteže i podzemno zatvarajući prostor u obliku kupe čiji se vrh nalazi u centru zemlje. Ovo često ima važan praktični značaj u pogledu iskorišćavanja podzemnih bogatstava u graničnom pojasu, kao što su rudarsko-geološke aktivnosti kod otkrivanja i eksploatacije rudnog bogatstva u graničnom pojasu.

Susjedne države po svom međusobnom sporazumu određuju programne pojaseve (zone) za koje se propišu posebni režimi u pogledu suverenih prava države. To su: carinski pogranični pojas koji ide i do 15 km od granične linije, pojas ograničenih kretanja u koje obično ulaze gradovi i sela u blizini granične linije i gdje se vrši stroga kontrola kretanja, slobodna pogranična zona, u kojoj državljani susjedne zemlje iz susjednog,

pograničnog pojasa imaju posebne propisane slobode i olakšice (slobodna trgovina, kretanje i zaposlenje), zona pograničnog prometa u kojoj se obično daju olakšice za prelaz i bavljenje u dubini susjedne teritorije i u kojoj dvovlasnici mogu da obavljaju određeni promet i obradu imanja koje se nalazi na tuđoj teritoriji. Pograniczne zone su mjesta gdje najčešće izbijaju incidenti i sporovi.

ODREĐIVANJE DRŽAVNE GRANICE

Za određivanje granične linije mora se odrediti komisija. Svaka država mora imati svoju komisiju za razgraničenje sa istim brojem članova. U komisiji mora obavezno biti predsjednik komisije i jedan geodetski stručnjak.

Zajednička komisija na svom prvom sastanku donosi pravilnik o radu mješovite komisije. Donosi upustvo o geodetskom premjeru granične linije. Pri donošenju upustva moraju se uvažavati pravilnici o državnom premjeru obje susjedne države.

Na prvom sastanku komisija prvo dobro prouči karte i sve ostale planove koji postoje u graničnom pojasu širine 200-500 m. prema dogovoru. Komisija izvrši podjelu granice na granične odsjeke (sektore) označavajući odsjeke sa velikim slovima latinice A, B, C, D, Obavezno se na postojećim kartama ili planovima odredi početak i završetak sektora. Komisija formira mješovite tehničke grupe za neposredno izvođenje dogovorenih radova, te grupe se negdje zovu potkomisije, zavisi od dogovora u komisiji. Komisija rješava razne sporove koje nastanu u radu tehničkih grupa na terenu.

Sastav tehničkih grupa je različit ali ga obično čine rukovodilac grupe (geodetski stručnjak) i sa jedne i sa druge strane i oko 25 radnika (vojnika) raznih zanimanja u građanstvu (vozač, zidari, farbari, drvosječe i dr.). Broj ovih grupa zavisi od karaktera radova i vremena predviđenog za njihovo izvođenje.

Na osnovu rezultata terenskih radova zajednički se sređuje i ažurira terenska dokumentacija o odnosnoj granici.

Neposrednog nosioca, stručnih, organizacionih i drugih potrebnih radova određuje vlada zainteresovane države imajući u vidu potrebe odbrane i privrede sopstvene zemlje. Obično se to nalazi u domenu Ministarstva odbrane ili inostranih poslova, a stručne geodetske poslove vodi geodetska služba dotične države.

Komisija kao i radna grupa mora posjedovati državni pečat radi ovjere graničnih dokumenata.

Kada je komisija proučila sav dostupan materijal o granici zakazuje datum i mjesto početka radova tehničkih grupa.

Članovi komisije kada se o svemu dogovore, vraćaju se u svoju bazu i obavještavaju nadležni organ o rezultatima razgovora i dogovora sa susjednom komisijom. Zatim se, po odobrenju nadležnog organa, formiraju tehničke grupe koje sa svom potrebnom opremom odlaze na zakazano mjesto u zakazano vrijeme. Tehnička grupa, pored geodetskih instrumenata uzima podatke o državnoj mreži i druge kartografsko-topografske materijale koji postoje u graničnom pojasu.